

AAR

circular 222

AMICS DE L'ART ROMÀNIC

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

abril 2003

Institut d'Estudis Catalans

–

Carme, 45-47

–

08001 Barcelona

EDITORIAL

El dia 12 de maig de 1003 moria a Roma el Sant Pare Silvestre II, el monjo Gerbert d'Orhac. Aquest monjo en la seva joventut, a l'entorn de l'any 967, amb una vintena d'anys, havia vingut a les nostres terres a estudiar matemàtiques i, entre d'altres novetats científiques i tècniques, va conèixer a Catalunya la construcció de l'astrolabi, i, posteriorment, el que va difondre a la cultura de l'Europa Occidental. Acompanyà a Roma el comte de Barcelona, Borrell II (970), i fou retingut pel Sant Pare Joan XIII (965-972). A partir d'aquest moment inicià una complicada i complexa carrera eclesiàstica i, moltes vegades, política que el dugué a ésser abat del monestir italià de Bobbio (983), arquebisbe de Reims (989), arquebisbe de Ravenna (998) i, finalment, papa (2 abril 999). Aquesta agitada vida no l'apartà de la seva tasca d'estudi i ensenyament, especialment a l'escola catedralícia de Reims i a l'escola monàstica de Bobbio. La seva dedicació a la ciència donà lloc a la carta, text conservat, de petició d'informació i de llibres feta a Llobet, ardiaca de Barcelona (984), segurament obres i coneixements de què tingué notícia durant la seva estada a Catalunya.

La tasca dels centres catedralícs i monacals fou una de les grans aportacions a la cultura a partir del segle X, amb el seu triomf a l'època romànica. Les terres de la península Ibèrica, en especial les comarques situades al Prepirineu, foren els focus de contacte entre la cultura clàssica que des d'orient a occident van portar els musulmans amb les noves exigències tecnològiques iniciades a partir de la renaixença carolíngia. Arreu de l'Occident hi hagué un desig de coneixement cultural que fou una novetat a les terres occidentals, en el moment en què l'Orient entrava en crisi. La tasca de transportistes de la cultura feta pels musulmans és una realitat que hem d'afegir a la utilització del pergami; sense l'aportació d'aquesta nova tecnologia de l'escriptura se'ns fa difícil poder explicar el desenvolupament científic i tecnològic del romànic.

La fragilitat de les tauletes de cera i del papir fa que existeixi una pèrdua continuada dels dipòsits d'informació cultural i molt més si existeix un període de crisi política, militar i social. El pergami, que es generalitzà a partir del segle VII, té una major resistència a una fàcil destrucció. El cuiram és un producte de fàcil elaboració a les terres ramaderes. Les catedrals i els monestirs tenien els ramats en funció primera del pergami, això no vol dir que no aprofitessin altres productes tant en l'aspecte alimentari com en l'artesanal. L'estudi del romànic oblida el pergami, veritable motor de la nostra cultura occidental a partir del segle IX, el qual es conserva amb unes qualitats que fan que sembli treballat fa poc temps i no fa un mil lenni.

Parlem d'art, de cultura literària, de millores científiques i tècniques i oblidem el pergami. Dedicar-li un record, associat a la personalitat de Gerbert d'Orhac, creiem que és quelcom que no es pot negar, ja que va permetre la conservació i desenvolupament de la cultura romànica.